

PLAU, PLAUS

Molt repetit en la toponímia aranesa, com a nom d'esteses de prats, planells bosquetans, etc.: *Plaus*, planell extens de pasturatge i garrigues damunt la vila de Bossòst, però ja formant part del contrafort parioner entre les valls de Margalida i Garites, i serveix també de nom de tot un dels tres *parsàs* en què es divideix aquesta part del terme, a la ribera dr. Garona, el qual arriba ja fins al marge del riu; aquesta és: terra bona (es *planyers de Plaus*), d'on la dita: «tu harai, qu'as ierles en *Plaus*»; més amunt, dins el mateix paratge, hi ha molta garriga, d'on l'altra dita «que n'auem de fote d'aquest garric de *Plaus*» parlant d'un home tosc. *Plau* prats i bosc al N. del Piarroà, Arres: *Plau Begós*, i dessota hi ha el paratge *Pè-de-Plau*. Et *Plau* i *planyèt det Plau Escunyau*, a l'OSO., ja prop de la ratlla de Betrenn, es diu d'un turonet, però pròpiament és el *Planyet det Plau* que hi ha a dalt. I amb aglutinació de l'arcaic article IPSE: *Prats d'Esplau*, Aubert, esq. Garona, fit a fit de Vila.

És contracció de *Plauu PLANALE amb -ALE indicant una estesa. També hi ha *Plau* a l'Alt Pallars (a Vall Ferrera etc.) però és coincidència fal·laç, car allà hi ha caiguda bascoide de -N-, i conservació pre-catalana de la -U del primitiu PLANU (fet que també es dona a l'alta Vall d'Aran); però ni -ALE > -au és possible en el Pallars, ni ho és la fonètica bascoide a la baixa Vall d'Aran.

Plaiües, V. *Oluges* *Plebà*, V. *Pleià*

PLEGAMANS

Nom d'un antic castell i un llinatge noble, que quedà com nom d'un llogaret i parròquia del Vallès, agregat al mun. de *Palau-solità*, nom després modificat en *Palau de Plegamans*: a mig camí de Sabadell a Granollers.

PRON. LOCAL: *plegãmáns* a Castellar (Casac. 1920); també recordo haver-ho oït així en pobles veïns; i a algú: *plægãmáns*.

MENCIONS ANT. Separant en (A) mencions en què figura com NL, i (B) com NP del llinatge certament localitzat a Plegamans o al seu castell.

A) 955: complint el testament d'un moribund: «donationem fecisemus ad domum Sti. Cucuphati de --- terra q. ille abebat in com. Barch., in terminio de *Plegamanus* et afr. --- de Mer. in torrente, et de Occid. in ipsa aqua q. discurrit --- de Circio similiter» (*Cart. S. Cu.* I, p. 67 i Mas, *N.H.Bna.* IV, 58); 965: uns altres donadors donen al mon. de St. Cugat «nostra terra q. abemus in com. Barch., in Vallense, in te. de *Plegamanus*» (ib., p. 69.1f.); 970: donen «vinea ---

in valensis, infra term. de *Plegamanus* --- afr. mer. in te. de *Gallecus* ---, ipsa terra Mer. in torrente de *Guiliarane* ---»; 990: li donen «alaudes --- in Vallense, in lo. u. dic. *Plecamanus*» (ibid. I, 204); 1120: l'esgl. de *Palau-solità* afrontava «in aliam viam q. pergit per ipsa serra de *Plegamans* --- usque in aliam viam q. pergit de *Palati* ad *Granoiers*» (passatge d'un doc. de l'A.C.A. cit. per Balarí, *Orig. s. v. via*); 1175, citat junt amb *Palau-solità* (MiretS., *TemplH*, 163); 1359: «Sent Genís de *Plegamans*» (*CoDoACA* XII, 13); 1447: «--- de Caldes de Montbuy e de *Plegamans*» (CCandi, *Mi.Hi.Ca.* I, 125).

B) 1198: «G. de *Plicamanus*» en un doc. de l'alta Ribagorça (M. Duque, *Docs. Ovarra*, 161.6); 1206: Berenguer de *Plegamans* signa en una carta de població atorgada a Cambrils (Font i Rius, *C.d.p.* § 221); 1213: «Raimundus de *Plicamanibus*» en docs. semblants per al Rosselló (Font i R., § 237, 38); 1225: «--- tibi R. de *Plicamanibus*» (*BABL* I, 293). No sé si el d'aquests dos és el mateix que devia ser home entès en naus, de confiança de Jaume I, i que llavors era de la ciutat de Bna., segons conta Desclot, quan s'ha decidit l'expedició per a la conquesta de Mallorca: «lo rey féu venir En Ramon de *Plegamans*, un ric hom de la ci. de Bna., e dix-li fos procurador de son feyt, e que feés fer galeres, e tarides e lenys per portar cavals, e cavalers, e vianda --- e --- En Ramon de *Plegamans* féu fer galeres e bescuy e ajustar farina ---» (§ 30, *NCl.* II, 88.1). Segueix essent després llinatge que pren part en les conquestes dels nostres reis: 1252: «Marimundus de *Plicamanibus*» (*BABL* VII, 520); Marimundi de P. ---» (*Homen. a Rubió i Lluch* II, 559); i el 1274: «Marimon de *Plegamans*» devia estar heretat en el regne de València (Mtz.Fdo. *Doc. Val.ACA* I, nº 1723 o 1743).

ETIM. Mn. Alcover ho interpretà com a cpt. de *plegar* i el plural *mans* (*BADLC* IX, 1017, 323). No era dir i aclarir gaire; i sembla que és En Moll, que hi fa un greu aclariment o reserva, que ja vol explicar més, en termes bastant raonables que podem pendre com a base: «a primera vista sembla tenir el mateix origen que el subst. compost de *plega* i *mans* i en aquest cas seria un NL de formació comparable a la de *Cantallops*, *Matagalls* etc. Però també pot ser orig. un nom propi que s'hauria modificat per etim. pop. relacionant-se amb el *plegamans* subst. de l'art. anterior [o sigui *Mantis religiosa*, 'pregadéu' i 'acció de pregar a Déu' (*AlcM*)]. Coincidia molt amb la meua actitud de desconfiança, que de fet em conduí a algunes especulacions per trobar aquest «nom propi primitiu». Les exposaré després i es veurà que cap d'elles no ha donat indicis prou fermes per pendre-la com a base crítica.

El fet és que són molt nombrosos els NPP, i formats a manera de sobrenom, que després han donat noms de barons i de llurs castells, com n'ha estat un,